

Norvinges Nostalgi

Text: Bosse Norvinge

Foto: Landsfiskalen i Åmåls distrikts arkiv

Tragisk olycka med lyckosam utgång

Mycket intressant har passerat redaktionens bord genom tiderna. Nu har vi dammat av en artikel från tidningen Lastbilen nummer 8 - 1952 om en olycka i Dalsland som slutade lyckligt. Här kommer historien om vad som hände och hur det gick sedan.

LASTBILEN 8 - 1952

Före detta åkeriägare Lasse Robertsson från Åmål vände sig nyligen till Åkerihistoriska Sällskapet och önskade kopia av en artikel i tidningen Lastbilen om en olyckshändelse i Dalsland sommaren 1952, vilket vi ordnade. Strax senare kom till redaktionen en förfrågan om fotografier från samma händelse från Sten Lindström, journalist i Åmål som önskade göra en informationsskylt om betongfundamentet som tidigare fungerat som lastbrygga. Fotografierna med tillhörande polisrapport hittades på Landsarkivet i Göteborg, i Landsfiskalen i Åmåls distrikts arkiv. Det var Landsfiskal Nils Brätte i Åmål som efter olyckan lånat ut bildserien till tidningen Lastbilen med förhoppning att en publicering skulle mana till försiktighet.

CHAUFFÖR VALTER ROBERTSSON från Fröskog körde ett av alla sina lass med kvarts från Bläsens gruva till en tippbrygga i sjön Ärran vid Fröskog, något som han hade gjort periodvis sedan 15 år tillbaka utan tillbud. Men dagens sista lass den 12 juni 1952 blev inte som alla andra.

VALTER ROBERTSSON KÖRDE för sin far Robert Johansson i hans Volvo L249 "Rundnos" diesel av årsmodell 1950. Kvartsen som bröts i det Wargön-ägda stenbrottet transporterades under perioden april till september på fartyg sjövägen via Snäcke kanal, över Vänern till smältverket i Vargön.

På stenbrottet jobbade stenarbetare Einar "Pelle" Johansson från Tösse med att bryta och spränga ur kvartsberget i Fröskog. Just denna dag hade han sin sexårige son Ulf med sig till kvartsbrottet då han hade sitt första sommarlov och gärna ville följa med. Ulf hade också frågat Valter om han inte kunde få åka med i lastbilen, vilket Valter hade lovat.

Det var första gången Ulf åkte med någon kvartsbil och sent på eftermiddagen vid halv fyrtiden kom de fram till tippbryggan som låg 200 meter söder om allmänna landsvägen Fröskog-Dals Långed. Valter backade vant 32 meter ut på den plankbelagda bryggan mot den cementerade kvartsfickan 6,8 meter över vattenytan i sjön Ärran. Bryggan hade använts för ändamålet sedan 1929.

NEDANFÖR LÅG MOTORFARTYGET Mone, byggt i Bengtsfors 1923 av furu på järnspant och sedan 1948 ägdes hon av den välkände kanalskepparen Hilding Karlsson i Köpmannebro. I besättningen fanns skepparen Gustaf Johansson från Köpmannebro och besättningsman John Eriksson från Erikstad.

VALTER LYFTE FLAKET men upptäckte att lasset på fyra ton inte kanade av flaket ordentligt. Kvartsstenarna hade en förmåga att genom sina vassa

kanter bita sig fast i flakgolvet. Han körde åter upp tippen i ändläget och vid slaget brukade lasset släppa. Men det gjorde det inte denna gång. Högra delen av lasset hängde sig kvar. Valter såg att det vänstra hjulet lättade och förstod vad som höll på att hända. Han hoppade ur hytten och ropade samtidigt på pojken att han skulle komma över på hans sida så han kunde dra ut honom. Men allt gick på någon sekund. Lastbilen välte och föll av bryggan. Ulf hann inte hoppa ur utan följde med bilen ner. Efter nästan sju meters luftfärd slog lastbilen på sidan ner i vattnet och krossade samtidigt den Vänersnipa som låg förtöjd vid bryggan.

SKEPPARE GUSTAF JOHANSSON och besättningsman John Eriksson var snabbt framme vid lastbilen. Men

Valter var snart också nere och höll upp dörren så skeppare Johansson kunde dra ut Ulf som blivit hängande med överkroppen och huvudet nere i vattnet, samtidigt som besättningsman Eriksson sprang till telefonen för att ringa efter hjälp.

ULF DROGS SNABBT UPP och iland, och fördes i ilfart till Åmåls sjukstuga där de konstaterade en lindrigare hjärnskakning som skulle innebära minst 14 dagar i sängen.

EXAKT HUR LÅNG sjukhusvistelsen blev är oklart.

– Jag vet i alla fall att jag låg Åmåls sjukstuga när jag fyllde sju år den 23 juni på gamla midsommarafton, berättar Ulf som har blivit 75 år, heter idag Ulf Jobert och bor på Bokenäset. – Från olyckan minns jag ingenting. Det

var ett under att inget var brutet då det låg yxor och annat bråte i hytten. De säger att jag hade änglavakt som inte slog ihjäl mig eller drunknade, säger han.

ULF PROVADE OCKSÅ på att arbeta i Bläsens kvartsbrott tillsammans med sin pappa.

– Jag jobbade några somrar i kvartsbergen med att slå stenarna för hand och även på krossen som kom till senare, berättar Ulf som valde en helt annan bana och började läsa på universitet i Göteborg 1962, fick en fil. kand. i historia och statsvetenskap men hamnade i restaurangbranschen.

UTREDNINGEN EFTER OLYCKAN kom fram till att Valter vidtagit de försiktighetsåtgärder som han haft möjlighet till och att det hela var en ren olyckshändelse så ärendet avskrevs.

Den sönderslagna Värnersnipan tillhörande fabriksarbetare Anders Johansson i Fröskog var värderad till 300 kronor. Valter ansåg den begärda ersättningen skälig.

Motorfartyget Mone fortsatte i sin fart, med ny ägare från 1957, fram till 1961 då Mone togs ur trafik efter omkring 673 kvartslaster genom Snäcke kanal sedan 1948. Efter att ha hamnat i Göteborg som lustfartyg skrotades Mone 1977.

SISTA LASTEN KVARTS på vattentraden Fröskog-Vargön gick i december 1971. Transporterna fortsatte därefter med lastbilar året om och pågår än idag. – Jag körde lastbil med kvarts vintertid före 1971. Sedan gick det bara med lastbil, berättar Lasse Robertsson, son till Valter Robertsson och som tog över farfars och sedermera pappa Valters verksamhet. Lasse Robertssons Åkeri

har genom tiderna expanderat och alltid varit ansluten till LBC Åmål och senare Värm-Dal. Men i slutet av 1990-talet trappade han ner och sålde sin sista lastbil för ett par år sedan.

OLYCKSBILEN BÄRGADES av Volvoåterförsäljaren Bröderna Ullströms Motor AB i Åmål som sedan reparerade Rundnosen vilken var helförsäkrad till ett belopp av 20 000 kronor. Ramen riktades och Åtvidabergshytten byttes mot en hytt från Gösta Nyström. Ett kortare och lättare flak monterades.

MEN HISTORIEN HOS åkare Robert Johansson slutade där. Den 18 november 1952 registrerades bilen istället på Gustav Johannesson och senare hans söner Bertil och Valdemar Johannesson i Ödskölt, Bäckefors. I augusti 1955 försågs bilen med Moraspel och såldes i oktober samma år till Nils Jonasson, även han i Ödskölt som körde timmer för Vettungens Säteri. Nils hade bilen i en månad innan den byttes in hos Granström & Söner i Vänersborg. I början av 1956 hamnade den hos Einar Hansson i Trollhättan som körde med den till sommaren då den ställdes av och i slutet av året åter hamnade hos försäljaren i Vänersborg.

I JANUARI 1957 KÖPTES den av Holger "Pixen" Törnlund som hade lastbils- och taxiåkeri samt bensinstation, och handlade också med bilar i Sandbol, Ånimskog. Men några mer lass blev det inte med Volvon. Den avregistrerades några dagar senare och skrotades. Såvitt vi vet hamnade växellådan i en Volvo L385 "Synvilla" tillhörande Frans Magnusson och Nyströmshytten sattes på Fengefors Bruks Volvo L220 Rundnos. Resten blev högst troligt en traktorkärria. ●